

בגרותו של סמי מיכאל

מי מריבה

וה"אשכנזים" * ה"תיזמורת על תנאי"

של רדגרייב * דובר אנאכרוניסטי

בדיון שנערך עם הסופר סמי מיכאל, בשבועון חותם, תחת הכותרת בעלות היבטים גזעניים, המובעות באחרונה מפי דוברים שונים מעדות-המזרח. על "עד שעליתי לארץ לא ידעתי מה זה פפריק", ביקר מחבר רב-המכר חסות נימות אחד מאלה, מונלי יקום, אמר מיכאל, שילדותו ובחרותו עברו עליו בעיראק: "הוא מדבר על הגזענות של האשכנזים, אבל מטיף לשינאת אשכנזים. זו גזענות!" על הטבעת מטבעה-הלשון אשכנזיים, שאותה טבע יקום, הוסיף מיכאל: "מגיע לו פרס" ישראל לשינאה! כי כרגע שהוא שונא אשכנזים, הוא שונא את עצמו. הוא שונא את החלוקה שיש בין אשכנזים, אנהנו עם אחר, וכל אחד צריך לתרום את חלקו לבניית התרבות והמורשת של העם היהודי... על ניסיון-התארגנות של סופרים בני עדות-המזרח, סיפר מיכאל: "ניסיונו לפני שנתיים להיפגש, אני, יצחק נורו, אמנון שמרש, ארז ביטון, שלמה בר ועוד כמה. האמת היא, שזה התפרץ על בסיס פוליטי, ואפשר לומר - גם על מידת הקיצוניות. פתאום הרגשנו, אני האמנון שמוש, זרים בקבוצה הזו. מה ערד ש" הקמת תמי, נוצלה את המצב הפוליטי להישנים ממוקפאים... דיעה מקורית אחרת בנושא העדתי, ציין סמי מיכאל כשאמר: "הפנתרים השחורים צמחו מ" קרב המרוקאים. לא מקרב המצרים או העיראקים. כל מצייני סיסמאות האשכנזים לא באו בקרב הלבנתים והמורים אלא מקרב המרוקאים, כלומר מהשיכבה הנחשלת והמקופחת ביותר במדינת יש"ראל..."

סופר מיכאל נגד גזענות עדתית

אין ספק שדבריו של סמי מיכאל, עשויים לפתוח פרק חדש במלחמת התרבותית הישראלית, והפעם לא בין יוצאי ארצות-המזרח ויוצאים אירופה, אלא בין יוצאי עיראק ויוצאי מרוקו.

פסל שזוריק איחולים ליצירה פורייה

דיון שנערך עם הסופר סמי מיכאל, בשבועון חותם, תחת הכותרת בעלות היבטים גזעניים, המובעות באחרונה מפי דוברים שונים מעדות-המזרח. על "עד שעליתי לארץ לא ידעתי מה זה פפריק", ביקר מחבר רב-המכר חסות נימות אחד מאלה, מונלי יקום, אמר מיכאל, שילדותו ובחרותו עברו עליו בעיראק: "הוא מדבר על הגזענות של האשכנזים, אבל מטיף לשינאת אשכנזים. זו גזענות!" על הטבעת מטבעה-הלשון אשכנזיים, שאותה טבע יקום, הוסיף מיכאל: "מגיע לו פרס" ישראל לשינאה! כי כרגע שהוא שונא אשכנזים, הוא שונא את עצמו. הוא שונא את החלוקה שיש בין אשכנזים, אנהנו עם אחר, וכל אחד צריך לתרום את חלקו לבניית התרבות והמורשת של העם היהודי... על ניסיון-התארגנות של סופרים בני עדות-המזרח, סיפר מיכאל: "ניסיונו לפני שנתיים להיפגש, אני, יצחק נורו, אמנון שמרש, ארז ביטון, שלמה בר ועוד כמה. האמת היא, שזה התפרץ על בסיס פוליטי, ואפשר לומר - גם על מידת הקיצוניות. פתאום הרגשנו, אני האמנון שמוש, זרים בקבוצה הזו. מה ערד ש" הקמת תמי, נוצלה את המצב הפוליטי להישנים ממוקפאים... דיעה מקורית אחרת בנושא העדתי, ציין סמי מיכאל כשאמר: "הפנתרים השחורים צמחו מ" קרב המרוקאים. לא מקרב המצרים או העיראקים. כל מצייני סיסמאות האשכנזים לא באו בקרב הלבנתים והמורים אלא מקרב המרוקאים, כלומר מהשיכבה הנחשלת והמקופחת ביותר במדינת יש"ראל..."

לעת אלבום, על אמנותו של אמן ישראלי זה או אחר. לרשימת האלבומים של חסדה הצטרף באחרונה האלבום ש' הולצמן*. אלבום אסתטי המציג את עולמו ועבודותיו של האמן שימשון הולצמן. את דברי המי בוא אלבום חיברו שלמה שבא וה' משורר נתן זך, כאשר שבא ועבדיק מימד של רטרוספקטיבה לעולמו ועבודתו תיו של הולצמן, בעוד שנתן זך עורך מסע לשם מיקומו של הולצמן כאמנות בכלל ובאמנות הישראלית בפרט, ומסכם את דבריו בקביעה: "אמנותו של הולצמן, רב-אמן שהוא רב-אמן כדרך שה' וורד הידוע הוא וורד שהוא וורד, משתרעת קתה לפנינו במלוא רוחה למעלה מיוכל שנותיה: נופי ארץ ואדם שכמד באו לעולם עם לשון-המראת המדוככת אר-תם. והלא כך הדבר תמיד באמנות.

אלבומו של הולצמן רצוף בתעתיקים של מיטב עבודותיו במשך תקופה של יותר מחמישים שנה, כאשר לצד העבר, דית קטעים נבחרים מתוך יומניו. האל-בום ש' הולצמן ראוי שהיה בכל מדף ספרי אמנות בארץ.

שירה

צינה מלוטשת

מעט מאוד משוררים צעירים איכותיים צימחה השירה הישראלית בעשור האחרון. למצטים אלה הצטרף יגאל בן-אריה, שקובץ שיריצינת רוחות**, שזכה בר פרס ביכורים ע"ש ירוחם לוריא לשנת תשמ"א. הוא בבחינת קול מבטיח רבות לשירה הישראלית.

כבר בשיר הפתיחה, תנועה חדשה, כותב בן-אריה: "אני פתחתי בתנועה חדשה / שלא היתה שגורה בעבר...". ובשיר ההמשך, אבן מקיר תועק, הוא מתחיל בפירוט אותה תנועה חדשה. שהיא התמודדות נאותה עם נוף-החיים שמסביבנו. חומרי השירה ההוסכים לשירה: "הרצחיים בחלוקים הלבנים / הזעקה מאבנים קולה. / אני מהיך לאוזב / כדוכן מפעל הפיס / מונה מזלי על אימל הרצח...". עולמו של בן-אריה רגיש, אישי ויוצא דופן, כפי שהדבר משתקף בשירו מעמידים פני מתים שבו הוא כותב: "אנשים מעמידים פני מתים / למען לא ימתו...".

אלמנט כנעני בולט קיים בשירו בבית קפה בוויטציפל, שבו הוא עורך התך רוחב ליהודי הנודד, התך המסתיים "ב" בית-קפה אני רואה / כיצד הם מסתייבים / למי, לו גלות / וחזור תלילה". גם הניד הרומנטי אינו נטשד משירי בן-אריה, הכותב: "ידי עטפו שקרות של-מית. / ידיה עטפו / עטפו ירי / ידי ירי / עיפו".

שירי צינת רוחות הינם שירים מלוטשים מאוד של משורר חדש, שהרצינות והבגרות המושקעות בשיריו מזכירות את מנחם בן במיטבו, כאשר חיבר עדיין שירים. ולראיה, שירו שמועות, הנפתח ב"איש הולך מרושע למחצה / כרחובת ריקים, קל-קרים / פרח ברש הבגד הומה, / שיטול מר, מחניק, מחריש / ענלה עמוסה כרי חלב / כשדרות קטיל רוצצת ראש...".

שירי צינת רוחות מסקרנים מאוד בדבר המשך דרכו של משורר חדש זה.

* ש. הולצמן - דברי מבוא מאת שלמה שבא ונתן זך; הוצאת מסדה (כריכה קשה, תבנית אלבומית).

** יגאל בן-אריה - צינת רוחות; הוצאת עם עובד; 38 עמודים (כריכה רכה).

ליסיום, אחרי קריאת מרים (34) ספק אם משנה לקורא כלשהו מה קרה למרים בשנתה ה-34, וספק גם אם קורא ישראלי כלשהו יתעניין בכל שיקרה למרים בת ה-40, במהלך עלילותיה המיניות השדר פות בירושלים. לא ברור גם על סמך מה קובע המו"ל כי "אלן לגזיקו הדהים והרניו המוני קוראים בשפות רבות עם סיפרו, מרים (34)". כל שהוא עשה בספר זה, ניתן לכנותו ככבלי-צ'וק.

מקור

קוקו הרבסט

בין הגידולים הבלתי מנוכשים שבשוליי הספרות הישראלית, ניתן לאתר על נקלה את יעקב שביט, שהוא ספק-היסטוריון שהתמחה בתולדות התנועה הריחיוניונית. סיה, ספק עורך של חומר מדעי, מחבר ספרי ילדים (כלל לא נעים), חוקר ספרות ומחבר בעל יומרה רבה של סיפורים קצרים.

בספריית תרמיל ראה אור באחרונה סיפורו של שביט הקוקיה*, סיפור ש' הוא בבחינת פלא ספרותי, ששביט הכליא בו את דמותו של מנפרד הרבסט, הפרוסטור ואיש האקדמיה, גיבורו של ש"י עגנון ברומן שירת עם הגיבורים האקדמיים של א"ב יהושע בסיפורי הראשונים. בדומה ליצירות כלאים אחרות, ערכו הספרותי של הסיפור הקוקיה הוא כערכו של בד שתייצר. מה גם שלגיבוש דמותו של החוקר הצעיר, אביגדור פורת, התסור על סיפורי יהושע מווגן שביט גם את החוקר הצעיר, עיר, גיבורה-המישנה של מיכאל שלי ל-עמוס עוז.

נסיונותיו של הגיבור פורת להיבנות מהשפעתו, כתביו ויוקרתו של פרופ' שור, חותנו המפורסם, הופכים לפאי רודיה ספרותית, כאשר מתברר לו כי אין הוא אביו הביולוגי של בנו (נכד הפרר פסור) והאשה (בת הפרוסטור) הבורחת מאביגדור פורת, א"ב או התברר לו שתיכנה נפיקה ארוכה, כריחה, ואולי אפילו נמישה. הוא שנא אותה על כד...".

רק כמה מפירקי הספר, שבהם מתאר שביט את יחסו של פורת לבנו הלא ביולוגי, יש בהם מעט כוח ספרותי, אלא שגם כוח זה תסור מדי על שתיקה הולכת ומחשכת של משורר מאת א"ב יהושע - וחבל.

הפלקטיות של הקוקיה וגיבורה, אין בה הסימסה של ספריית תרמיל: "מישב הסיפורים העולמיים - מאת טובי הר פתורים. סיפורי אהבה ומיפתורים; סיר פורי מתח והרפתקות; עלילות גבורה ותעלולי דמיון". ההרפתקה היחידה ש' מצאצא בתקופה היא הרפתקתו של שביט לזווג את קוקיתו עם מנפרד הרבסט של עגנון, וסיפורי א"ב יהושע ועמוס עוז. הכותרת של הקוקיה היתה צינקה להיות קוקו-הרבסט, וצדק עורך הסיידרה, ישראל הר, שכתב בין שאר דיברי התקציר להקוקיה, "תחושת העקרות חננת אותו מכל עבר".

ספר זה ניתן להגישו במדף הספרים המיוחדים של הספרות הישראלית.

אמנות

הולצמן

בנוף המאוד דליל של אלבומים המת ייחסים לאמנים ישראליים, יש לברך את מיפעלה של הוצאת מסדה המפרסמת מעת

* יעקב שביט - הקוקיה; הוצאת ספריית תרמיל; עורך: ישראל הר; 144 עמודים (כריכה רכה).